

September 2022 № 66

INFO
LGOG
KRING TER HORST

Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kring
Ter Horst
Opgericht 1 januari 1974

K O N I N K L I J K

LGOG

1989 no 0; 1990 no 1 en 2; 1991 no 3 en 4; 1992 no 5 en 6; 1993 no 7 en 8; 1994 no 9 en 10; 1995 no 11, 12 en 13; 1996 no 14 en 15; 1997 no 16 en 17; 1998 no 18 en 19; 1999 no 20 en 21; 2000 no 22 en 23; 2001 no 24 en 25; 2002 no 26 en 27; 2003 no 28 en 29; 2004 no 30 en 31; 2005 no 32 en 33; 2006 no 34 en 35; 2007 no 36 en 37; 2008 no 38 en 39; 2009 40 en 41; 2010 no 42 en 43; 2011 no 44 en 45; 2012 no 46 en 47; 2013 48 en 49; 2014 no 50 en 51; 2015 no 52 en no 53; 2016 no 54 en 55; 2017 no 56 en 57; 2018 no 58 en 59; 2019 no 60 en no 61; 2020 no 62 en no 63; 2021 no 64 en no 65; 2022 no 66

33 jaar Info LGOG kring Ter Horst

INFO LGOG KRING TER HORST

Drieëndertigste jaargang, nummer 66, januari 2022

Een uitgave van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap kring Ter Horst.

INFO LGOG verschijnt tweemaal per jaar. De oplage is 175 exemplaren.

REDACTIE INFO LGOG

Bert Clevis LGOG kring Ter Horst.

Redactieadres: bert.clevis@kpnmail.nl

INHOUDSOPGAVE

Het woord is aan het bestuur	4
Van de redactie	6
Verslag 47e Jaarvergadering, 15 september 2021	7
Jaarverslag 2021 LGOG Kring Ter Horst.	12
Samenstelling Bestuur LGOG kring Ter Horst	16
Programma 2022	17
Een Griekse veldheer in Lottum	19
Muijsers Hannes wordt 100 jaar in 1926	22
'Die eenvoudige boerenmensen zouden er niets van snappen'	27
Wat gebeurde er met Derk van Assen in de Schadijkse Bossen?	39
Het afgebrande huis van "Willem Buus"	43

HET WOORD IS AAN HET BESTUUR

Alweer een moeilijk jaar ligt achter ons. De samenleving had gedurende vele maanden te leiden onder een lockdown. Onze activiteiten hebben daardoor net als in 2020 slechts beperkt doorgang kunnen vinden. Helaas werden afgelopen jaar leden van onze kring door ziekte getroffen en erger nog, er zijn ons als gevolg van Covid enkele leden ontvallen. Al met al een jaar dat we niet willen overdoen.

Wijziging bestuurssamenstelling en redactie

Het afgelopen jaar is de samenstelling van het bestuur ingrijpend gewijzigd. Drie leden namen afscheid. Marcel van de Munckhof trad na een zeer verdienstelijke periode af als voorzitter. Jan Vissers zette na vele jaren een punt achter het secretarisschap, dat hij met verve invulling gaf. Ook Mien Seuren trok zich na jaren terug als bestuurslid. Wij danken hen zeer voor de vele jaren inzet voor onze club en verwelkomen hen graag bij de lezingen en excursies, die we dit jaar organiseren. Naast ondergetekenden trad Sjef Keijsers toe tot het bestuur.

Nieuwe hoofdredacteur

Het bestuur heeft Bert Clevis bereid gevonden om de redactie van de INFO LGOG kring Ter Horst over te nemen. Dat doet hij met verve en veel inzet. Voor u ligt inmiddels de tweede info van zijn hand. Bert heeft van het bestuur de ruimte gekregen om zelf inhoud te geven aan de voortzetting van de INFO. Als bestuur hebben wij daar veel vertrouwen in.

2022

Onze ogen zijn gericht op 2022. Wij hopen dat we dit jaar naar een nieuw normaal gaan. Een jaar waarin ondanks het virus en beperkingen op aangepaste wijze een normaal programma gerealiseerd kan worden. Helaas hebben we de januarilezing moeten cancelen. Als Corona niet opnieuw roet in het eten gooit, gaan we half maart weer van start met de uitgestelde wintercursus en meteen daarna met de jaarvergadering. Uit voorzorg hebben we besloten de al eerder geplande excursie naar Brussel opnieuw uit te stellen.

Wij hopen dat we elkaar vanaf maart zonder al te veel problemen kunnen blijven ontmoeten gedurende de rest van het jaar.

Namens het bestuur,

Arie Stas, voorzitter

Ineke Eickmans, secretaris

VAN DE REDACTIE

Beste lezers,

Nooit in de geschiedenis van de mensheid is er zoveel veranderd aan onze manier van leven dan tijdens de afgelopen decennia. Het is hierbij vooral de digitalisering die vele facetten van ons leven raakt. Voor sommigen is deze ontwikkeling een zegen, voor anderen juist een vloek.

Gaat de lange arm van de digitaliseringsgolf ook vat krijgen op het informatieblad INFO LGOG kring Ter Horst? Een terechte vraag. Voor u ligt nummer 66, 33^e jaargang van dit informatieblad. In de 33 jaren van haar bestaan is er aan het uiterlijk vrijwel niets veranderd. Behoeftte aan ingrijpende renovatie was er blijkbaar niet. Begrijpelijk, want onze doelgroep verkiest papier boven digitaal. Bovendien zijn we verknocht geraakt aan dit kleine handzame boekformaat waarmee wij onderscheidend zijn in de markt. Dit neemt niet weg, dat de redactie van dit blad de opties voor een moderniseringsslag niet uitsluit. We zullen hiervoor de meningen van onze lezers peilen.

Onze auteurs, hebben tijdens de lockdown niet stilgezeten. Zij reageerden spontaan op mijn verzoek om artikelen aan te leveren voor deze editie. Veel dank voor ieders inbreng. Ik spreek de hoop uit dat ik ook in de toekomst op hun medewerking kan blijven rekenen. INFO LGOG kring Ter Horst kan niet zonder jullie!

Ik wens iedereen een aangenaam leesplezier!

Bert Clevis
Hoofdredacteur

VERSLAG 47E JAARVERGADERING, 15 SEPTEMBER 2021

1 Opening en mededelingen

- De voorzitter opent de vergadering om 20.00 uur, heet de 54 aangemelde leden van harte welkom in deze speciale editie: het is een uitgestelde jaarvergadering door de coronaperikelen en ook vanwege de diverse bestuur mutaties.
- Gebruikelijk is dat de koffie voor de pauze door de kring aangeboden wordt, dat is nu ook zo maar extra is dat de consumpties na de pauze aangeboden worden de afscheidnemende bestuursleden. Wordt met een applaus begroet.
- Er zijn berichten van verhindering ontvangen van mevrouw Dekkers, Van Dijk en Clevers evenals van de heren Hesen en Geurts.
- Een speciale felicitatie is er voor de heer Jan Vissers, onze secretaris. Hij ontving onlangs een koninklijke onderscheiding, mede vanwege zijn werk voor het LGOG.
- Gebruikelijk is ook dat tijdens een jaarvergadering de overleden (oud-)leden worden herdacht, zover dat natuurlijk bij ons bekend is. Dit jaar zijn dat:
Juni 2020, mevrouw Hanni ten Brink-Oor
Juli 2020, mevrouw Mia Baeten – van de Goor
Maart 2021, de heer Jan Janssen
Juli 2021, mevrouw Hesen – Keijsers
September 2021 de heer Chrit Hoeymakers
Zij worden in een moment van stilte herdacht.
- Op uitnodiging van ons lid, de heer Lucassen, eigenaar van PLUS-supermarkt neemt onze kring deel een de sponsoractie. Men kan bij het boodschappen doen vouchers verkrijgen, die weer aan een vereniging geschonken kunnen worden. Uiteraard bevelen wij het LGOG aan.

- ## 2 Verslag 46e jaarvergadering (11 maart 2020, zie INFO LGOG nr. 64, p. 49 e.v.)
- Wordt zonder op- of aanmerkingen goedgekeurd onder dankzegging aan de samensteller, onze secretaris.

3 Verslag over 2020 van de secretaris (zie INFO LGOG nr. 64, p. 45 e.v.)
Hetzelfde geldt voor het jaarverslag. Tevens wordt er een Power-Point gedraaid, verzorgd door bestuurslid Pieter Jakobs.

4 Verslag over 2020 van de penningmeester en de kascontrolecommissie

Onze penningmeester doet verslag van de financiële gang van zaken tijdens het afgelopen jaar. Er staat ongeveer € 400,00 minder op de rekening waarbij met name onze INFO een grote kostenpost is. Namens de kascontrolecommissie, mevrouw Thielen – Tonnaer en de heer Keijzers, doet mevrouw Thielen verslag van de werkzaamheden. De boeken zijn gecontroleerd en in orde bevonden en de commissie stelt de vergadering voor om de penningmeester decharge te verlenen. De vergadering stemt hier mee in.

5 Benoeming nieuw lid kascontrolecommissie

In de kascontrolecommissie is de heer Keijzers aftredend, hij wordt vervangen door de heer Van Dijk.

6 Bespreking bestuursbeleid

De voorzitter memoreert nogmaals de, voor veel verenigingen moeilijke tijden waarin geen activiteiten ontplooid konden worden. Gelukkig hebben wij in juli en september toch enkele activiteiten kunnen organiseren waarbij we een aantal leden mochten ontvangen. Gelukkig zijn er nog de INFO, de Maasgouw, etc. waarbij er enig contact was. Het bestuur heeft de afgelopen tijd nagedacht over de verdere invulling van de INFO, ook nadat onze hoofdredacteur te kennen had gegeven om met zijn taak te stoppen. De heer Bert Clevis uit Sevenum heeft zich bereid verklaard om zijn taken gedeeltelijk over te nemen. Het nieuwe bestuur zal zich nog beraden over de verdere invulling.

Vandaag is de uitgestelde jaarvergadering en we hopen dat het vastgestelde programma ook door kan gaan. De crisis heeft ons gelukkig geen leden gekost, men blijft de vereniging trouw en de voorzitter spreekt dan ook het vertrouwen uit dat we met volle kracht vooruit kunnen en hij spreekt de verwachting uit dat dat onder leiding van de nieuwe voorzitter zeker zal lukken.

7 Eerbetoon

Trouwe leden worden altijd in het bloemetje gezet. Dat zijn dit jaar:

40 jaar lid, de heer Hay Schattevoet

25 jaar lid, de heer Jan Vissers

25 jaar lid, de heer Jan Duijf

De eerste twee zijn aanwezig, zij ontvangen van de voorzitter het gebruikelijk LGOG-speldje en een kleine attentie.

De heer Duijf is afwezig, zijn eerbetoon zal thuisbezorgd worden. Ook spreekt de voorzitter de heer Jos Jenniskens toe. Hij heeft 22 edities van de INFO verzorgd en het de huidige vorm gegeven. In het begin samen met Jan Duijf, later alleen en op het laatst met assistentie van René Haegens. Deze laatste heeft een bedankbrief ontvangen. Uiteraard gaat deze dank gepaard met een passend cadeau en een bloemetje. Inmiddels hebben enkele bestuursleden samen met Bert Clevis nummer 65 samengesteld.

8 Verkiezing bestuursleden

Aftredend is de heer J. Heslen. Hij stelt zich herkiesbaar.

Verder is aftredend is onze secretaris, de heer J. Vissers. Hij is niet meer verkiesbaar. Het bestuur stelt voor om in zijn plaats mevrouw I. Eickmans uit Horst te benoemen.

Tevens treedt mevrouw M. Seuren af; het bestuur stelt voor in haar plaats de heer J. Keijsers te Horst te benoemen.

Tenslotte is de heer ing. P. Jakobs aftredend. In principe is hij niet meer herkiesbaar. Met het oog op de continuïteit binnen het bestuur, heeft de heer Jakobs zich voor een kortere periode beschikbaar gesteld.

Er zijn geen tegenkandidaten ingediend dus de voorzitter concludeert dat de vergadering akkoord gaat met de diverse benoemingen.

De voorzitter richt zich daarna tot de afscheid nemende bestuursleden. Mevrouw Seuren wordt bedankt voor de vele inzet gedurende meer dan 12 jaar. Zij vertegenwoordigde de Sevenumse leden binnen ons bestuur. Uiteraard gaan deze bedankjes gepaard met een bloemetje en een passend cadeau.

De secretaris, de heer Jan Vissers, neemt na zestien jaar afscheid. De voorzitter bedankt hem voor het vele werk dat hij hem uit handen heeft genomen en voor de meer dan prettige samenwerking.

Uiteraard is ook hier een passend cadeau en een bloemetje op zijn plaats.

De heer Vissers neemt nog even het woord. Hij heeft voor zijn opvolger alle INFO's verzameld die onder zijn secretariaat schap uitgegeven zijn, 33 stuks. Zo krijgt de nieuwe secretaris inzicht in alle activiteiten die er tijdens de afgelopen jaren hebben plaats gevonden. Tenslotte bedankt hij de voorzitter, de bestuursleden voor de prettige samenwerking, hij heeft er in ieder geval van genoten. Ook bedankt hij de leden voor het vertrouwen dat in hem en de overige bestuursleden is gesteld en wenst het bestuur in de nieuwe samenstelling heel veel geluk en succes.

9 Verkiezing voorzitter

De voorzitter, de heer drs. M. van den Munckhof, heeft te kennen gegeven terug te willen treden bij het vinden van een geschikte kandidaat. Het bestuur denkt die gevonden te hebben in de persoon van de heer mr. A. Stas te Horst. Daarom stelt het bestuur voor om in te stemmen met zijn benoeming tot nieuwe voorzitter van de kring. De vergadering bevestigt met een applaus.

Daarna neemt de nieuwe voorzitter, de heer Arie Stas, het woord. Hij stelt zichzelf voor zover dat nog nodig is voor. Hij memoreert dat hij geen historicus is maar wel een brede belangstelling heeft voor geschiedenis mede aangewakkerd door zijn andere hobby, het film maken. Hij wil graag voortbouwen op het beleid van het vorige bestuur, hij heeft ook al diverse bijeenkomsten bijgewoond. Daarna richt hij zich tot de oude voorzitter en vertelt dat hij respect heeft voor zijn manier van presenteren. Hij noemt hem een verdienstelijk voorzitter, creatief en vindingrijk maar ook kritisch. Hij heeft er voor gezorgd dat er een breed programma gepresenteerd werd, alle aspecten uit de historie kwamen aan de orde, waarvoor hartelijk dank. En uiteraard hoort bij zo'n afscheid een bloemetje, een cadeau en een applaus van de aanwezigen.

10 Rondvraag en sluiting van de jaarvergadering

Een van de leden, de heer Jos Schatorjé maakt hier gebruik van. Hij memoreert nog eens de ontstaansgeschiedenis van de INFO, toentertijd opgericht bij gelegenheid van het vijftienjarig bestaan

van de kring. In de loop van de tijd zijn er nogal wat mensen geweest die deze INFO's bewaarden en zelfs in liet binden. Hij pleit ervoor om met name de vorm van de INFO niet te wijzigen om deze mensen niet in verlegenheid te brengen.

De voorzitter zegt dat hij op dit moment daar geen antwoord op kan geven maar dat de opmerkingen gehoord zijn en in de besluitvorming worden mee genomen.

Daarna wordt de vergadering om 21.10 uur gesloten.

De verdwenen grafkelder.

Na de pauze vindt de voorvertoning plaats van de film De verdwenen grafkelder. Deze documentaire van de nieuwe voorzitter Arie Stas gaat op 24 september in het nieuwe Gasthoes in première. Een verkorte versie van de documentaire is geselecteerd voor het Nova Filmfestival, de jaarlijkse landelijke wedstrijd voor amateurfilmers. Deze film vertelt het verhaal van de zoektocht naar de middeleeuwse grafkelder van de adellijke familie Van Wittenhorst, die onder de in 1944 verwoeste Lambertuskerk in Horst lag. Wat is er met de eeuwenoude grafkelder gebeurd? Is deze door het oorlogsgeweld vernietigd? En als de grafkelder geheel of gedeeltelijk gespaard is gebleven heeft die dan de nieuwbouw van de op dezelfde plaats gebouwd kerk overleefd? Op welke plek in de huidige kerk moet je naar de grafkelder zoeken? Archeoloog Xavier van Dijk en deken Alexander de Graaf Woutering leiden de zoektocht. Terwijl het onderzoek in volle gang is vertelt oud-Rijksarchivaris in Limburg Jacques van Rensch het verhaal van de familie Van Wittenhorst, die vanuit kasteel ter Horst ruim twee eeuwen heerste over Horst en de regio. Wat is hun betekenis voor dit gebied geweest? Aan welke zijde van de strijdende partijen stonden zij in de 80-jarige oorlog, waarin onder leiding van Willem van Oranje de Nederlanden onafhankelijk werden? Is de erfenis van de familie Van Wittenhorst nog tastbaar anno 2021? De documentaire wordt ondersteund door muziek van Egbert Derix.

16 september 2021, Jan Vissers, oud-secretaris

JAARVERSLAG 2021 LGOG KRING TER HORST.

Leden van de kring Ter Horst

Op 31 december 2020 bedroeg het ledenaantal 135 waarvan 31 gezinsleden. Op 31 december 2021 bedroeg het ledenaantal 119 waarvan 31 gezinsleden en 1 instelling. Dit is een vermindering van 16 leden. We veronderstellen dat vergrijzing, overlijden en beperkt aanbod van activiteiten wegens Corona daarvan de oorzaak zijn. Helaas hebben wij vanwege overlijden dit jaar afscheid moeten nemen van 5 trouwe en enthousiaste LGOG leden.

Bestuurssamenstelling

In 2021 heeft een wisseling binnen het bestuur plaatsgevonden. Aftredend waren; het lid Mien Seuren, de voorzitter Marcel van den Munckhof en de secretaris Jan Vissers. Na deze wisseling, die plaatsvond op 15 september, tijdens een uitgestelde jaarvergadering is de samenstelling van het bestuur per 31 december 2021: Arie Stas (nieuwe) voorzitter; Ineke Eickmans (nieuwe) secretaris en vicevoorzitter, Peter Jakobs, penningmeester en de leden: Pieter Jakobs, Jan Heslen en Arie Snellen en het nieuwe bestuurslid, Sjef Keijzers.

Bijeenkomsten bestuur

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar viermaal. Ondanks de coronamaatregelen zijn wij drie keer fysiek bijeen kunnen komen geweest en een maal hebben is er via teams vergaderd. Ter compensatie van de geannuleerde bestuursvergaderingen is veel via de mail overlegd. Tijdens deze vergaderingen werd veel aandacht besteed aan de overdracht van taken aan de nieuwe voorzitter en de nieuwe secretaris. Lopende zaken kwamen aan de orde, zoals het al dan niet doorgaan van de activiteiten en de samenstelling van het jaarprogramma 2022; de lezingen en de voorbereidingen voor de wintercursus en de excursies. Op de agenda stond de voortgang van het informatieblad de INFO LGOG en de samenwerking met de redactie. Ook zijn de contacten met diverse geledingen binnen onze gemeente en met de gemeente zelf aan bod gekomen. Het overleg met de heemkundeverenigingen uit de gemeente Horst aan de Maas kwam

regelmatig aan de orde. Helaas is het jaarlijkse overleg met de heemkundeverenigingen uit de regio in eerste instantie uitgesteld en vervolgens niet doorgegaan.

Jubilarissen

40 jaar lid, Hay Schattevoet

25 jaar lid, Jan Vissers

25 jaar lid, Jan Duijf

Deze jubilarissen hebben tijdens de jaarvergadering of vlak daarna de speld en de bijbehorende attentie ontvangen.

Lezingen in 2021

Alle lezingen tot 15 september zijn vervallen of werden uitgesteld vanwege de Corona maatregelen.

- 15 september: jaarvergadering en film.
Voor de pauze werd de uitgestelde jaarvergadering gehouden. Na de pauze zagen we de documentaire “De verdwenen grafkelder” van Arie Stas. Belangstellenden: 43, allen lid. Een maximum van 40 is ingesteld vanwege 1.5 m. afstand.
- 3 november: Lezing: “Betalen en munten in Middeleeuws Horst” door Jos Benders. Belangstellenden: 64 aanwezigen waarvan 6 niet leden.
- 15 december: Lezing “De herders en de koningen” door Wouter Prins. Is vervallen vanwege lockdown en verschoven naar 2022.

Excursies en activiteiten in 2020.

De geplande dagexcursie naar Brussel en de december-excursie naar de Gereformeerde kerk van Blitterswijck zijn beiden geannuleerd vanwege de Corona beperkingen. Beide excursies zijn verschoven naar 2022.

De zomeravondwandeling

De zomeravondwandeling in juli kon gelukkig doorgaan, ondanks de beperking van 1.5 m. Afstand en maximaal 24 deelnemers per avond. We bezochten “Huys Kaldenbroek” gelegen in een oude Maasarm

tussen Grubbenvorst en Lottum. Dit 14e -eeuws landhuis vormt een ware “Landmark” in de omgeving. Aandacht ging uit naar de begroeiing, de diverse poelen een klein moerasbosje en naar de nabij gelegen “verborgen schans”, een plaats die beschutting bood aan dorpeelingen bij naderend onheil. De wandelaars werden in drie kleine groepen verdeeld over drie IVN-natuurgidsen. De belangstelling was dusdanig groot dat de deelnemers over twee avonden (6 en 7 juli) verdeeld moesten worden. Wandelaars: 48, allen lid. Een maximum van 24 per avond werd ingesteld vanwege de toegestane groepsgrootte op dat moment.

Wintercursus

Ieder jaar organiseert het LGOG kring Ter Horst in het winterseizoen een cursus. Dit jaar viel deze cursus periode midden in een lockdown en is daarom niet doorgegaan.

Gemiddeld aantal belangstellenden van alle activiteiten:

2021: 51 bezoekers (met 1.5 meter afstand en maximum aan inschrijvingen).

2020: 58 bezoekers

2019: 52 bezoeker

2018: 52 bezoekers

INFO LGOG Kring Ter Horst

Onder redactie van Jos Jenniskens werd in maart nummer 64 gepubliceerd. Halverwege het jaar heeft Jos Jenniskens plaats gemaakt voor een nieuwe hoofdredacteur; Bert Clevis. Onder zijn redactie werd het septembernummer 65 gepresenteerd. In de INFO's zijn standaard opgenomen: de verslagen van de jaarvergadering, het jaarverslag van de kring Ter Horst, de activiteitenkalender, waarin de geplande lezingen, excursies en andere activiteiten staan vermeld. Naast deze bestuurszaken treft u een keur aan interessante artikelen, geschreven door verschillende, bevoegde auteurs.

Het blad verschijnt in een oplage van 200 exemplaren en wordt gratis verstrekt aan alle leden en enkele geïnteresseerde organisaties. De INFO wordt mede mogelijk gemaakt dankzij bijdragen van regionale sponsoren.

Overleg Gemeente

Zodra de coronamaatregelen dat toelaten zal Arie Stas de bijeenkomst bijwonen waar de ideeën voor een nieuw op te richten toeristisch platform uiteengezet werden. De gemeente Horst aan de Maas ziet hierin namelijk een taak weggelegd voor het LGOG.

Afhankelijk van de richting die het platform zal inslaan zal de kring hierin participeren. Op verzoek van de gemeente zijn leden van de kring Ter Horst aanwezig geweest bij twee archeologische onderzoeken die plaatsvonden in Horst.

Historisch Educatief Platform (HEP)

De website van Het Historisch Educatief Platform wordt nog steeds veelvuldig geraadpleegd. Deze site bevat veel lesprogramma's voor het onderwijs. De onderwerpen die gekozen worden moeten betrekking hebben op de historie van de omgeving in de ruimste zin van het woord. Nog steeds wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om de website te moderniseren en aan te vullen. De archieven van de afgelopen edities van "De Horster Kwis" zijn in de website opgenomen, met uitzondering van dit jaar omdat de Kwis niet is doorgegaan.

Overleg Heemkundeverenigingen

Jaarlijks wordt een bijeenkomst georganiseerd van het Regionaal Overleg met de Heemkundeverenigingen. Vanwege de coronamaatregelen kon dit overleg in november niet plaatsvinden. De vergadering wordt geïnitieerd door de kring Ter Horst en staat onder leiding van Jacques Kelleners. Met Roel Baas, de nieuwe directeur van openluchtmuseum de Locht is een constructief kennismakingsgesprek gevoerd, waarbij samenwerking tussen het LGOG en dit museum aan de orde kwam.

Horst, 30 januari

Ineke Eickmans, secretaris

SAMENSTELLING BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter

Arie Stas

Helmesstraat 9, 5961 HW, Horst. Tel: (077) 39 85 269

Ariestas51@gmail.com

Secretaris en vice-voorzitter

Ineke Eickmans

Gebroeders van Doornelaan 3, 5961 BA Horst. Tel: 06 515 686 05

Secretaris@lgogterhorst.nl

Penningmeester

Peter Jakobs R.T.

Mgr. Aertsstraat 54, 5866 BJ Swolgen. Tel: 06 374 371 88

Peter.jakobs.swolgen@gmail.com

Lid

Pieter Jakobs

Gastendonkstraat 15, 5961 JW Horst. Tel: (077) 39 86 873

Pieter@lydiajakobs.nl / lgog@lgogterhorst.nl

Lid

Arie Snellen

Tienrayseweg 7e, 5961 NK, Horst . Tel: (0478) 69 21 96 0612728544

Snellenarie@gmail.com

Lid

Sjef Keijsers

Wilhelminaplein 7J, 5961ES in Horst. Tel: 06 515 147 53

Sjef.keijsers@gmail.com

PROGRAMMA 2022

Onder voorbehoud hebben wij de volgende data gereserveerd.
De definitieve invulling zullen wij via de website www.lgogterhorst.nl bekendmaken. Leden ontvangen uiteraard een uitnodiging.

Maart

Woensdag 23 maart 2022 in de Leste Geulde
Jaarvergadering en Documentaire “de Mythe en de Meester” over de Meester van Elsloo. Door de heer Bart Hölscher.

Maart en April

Dinsdagavonden 15, 29 maart en 5 april bij Museum de Kantfabriek
Wintercursus architectuur “baksteen, revoluties in de bouwkunst”
Door de heer Wil Boetzkes .

Mei

Woensdag 11 mei. Lezing “straffen door de eeuwen heen”. Door de heer Theo Huberts.

Juni

Woensdag 22 juni in de Protestantse kerk van Blitterswijk
Lezing over “200 jaar Protestantse Gemeenschap” in Noord-Limburg
Door de heer Roel Baas.

Juli

Dinsdag 5 juli in en rond de gevangenis in Evertsoord
Zomeravondwandeling met 5 rondleiders.

September

Zaterdag 10 september.
Dagexcursie naar Brussel. Door de heer Marcel van den Munckhof.

September

Woensdag 22 september. Lezing over neergestorte vliegtuigen uit tweede WO in Horst aan de Maas. Door de heer Joop Hendrix.

Oktober

Woensdag 19 oktober in de Leste Geulde

Lezing over de Maatschappelijke veranderingen in Horst na de Tweede Wereldoorlog. Door de heer Jan Janssen.

November

Woensdag 9 november 2022 in de Leste Geulde

Lezing “dromen en doorzetten” over de familie Van Doorne (DAF).
Door de heer Hay Mulders.

December

Woensdag 14 december in de Leste Geulde

Lezing “de herders en de koningen”. Door de heer Wouter Prins van museum Krona.

De verslagen van de lezingen en excursies worden na de lezing of excursie op de website van het LGOG kring Ter Horst geplaatst www.lgogterhorst.nl. Mocht u niet in de gelegenheid zijn de website te raadplegen, dan kunt u contact opnemen met de secretaris.

sinds 1927 **THEUNISSEN**
dakbedekkingen
Noordsingel 11 Horst

WWW.THDAK.NL / 077-3981420

EEN GRIEKSE VELDHEER IN LOTTUM

Xavier van Dijk

De vondst van een ogenschijnlijk vrij normale munt uit de Oudheid blijkt bij nader inzien toch bijzonder. Hoe belandde deze munt in de Lottumse bodem?

Op een herfstavond in november bracht ik een bezoek aan Bert Thielen in Lottum. *“Hier zijn ook nog wat vondsten, kijk er maar eens naar.”* Hij wees me op een vitrine met Romeinse scherven, wat glas en ander materiaal. Het was het typische mini-museumpje van elke zoeker naar oudheden. Mijn aandacht werd getrokken door een stuk kobaltblauw glas. Een ging om een fragment van een glazen armband. Die had een hakkelig golvend profiel aan de buitenzijde - zogenaamde ribben. Deze armband had vijf ribben, waarvan er twee waren versierd met een dunne golflijn van gele glaspasta. Uit een snelle duik in de literatuur blijkt dat dit type tussen 125 en 100 voor Chr. dateert en vooralsnog zeer zeldzaam is in Nederland. Zo, weer een bijzondere vondst gedetermineerd....

Een munt van Alexander de Grote

De tweede vondst die mijn aandacht trok was een munt. Die leek me erg groot en de tekens deden me Grieks aan. *“Je mag ‘m best even meenemen, hoor”*, zei Bert lachend. Het geldstuk was gevonden in een vrij laaggelegen stuk grond van een plantenkweker. Ietwat achteloos deed ik het stuk in mijn broekzak en ging naar huis. *“Hmmm, dan moet ik Rasmus maar eens bellen”*, ging het door mijn hoofd. Hij had al honderden munten uit de Oudheid in zijn handen gehad en was de uitgelezen persoon om de Lottumse munt te determineren. *“Een schitterende munt van Alexander de Grote”*, zei Rasmus ernstig toen hij deze zag. Mijn hersens schoten spontaan in overdrive: *“Wow, een munt uit pakweg de 4^e eeuw voor Chr., gevonden in Lottum!”* Vlakbij waren in het verleden Romeinse vondsten gedaan, en er werd ook wel een Romeinse weg naar de Maas nabij deze vindplaats verondersteld. Er waren namelijk al meer dan 100 jaar geleden aan de Maas vondsten uit de tweede eeuw gedaan, waaronder altaarstenen

van onder meer een Romeinse legionair uit Bonn, die wijzen op een soort marechausseepost of wellicht een villa met een kleine openlucht-tempel.

Imitatie

Mijn enthousiasme werd echter binnen een seconde de grond in geboord: "... een mooie imitatie", zei Rasmus lachend tegen me.

Afb. 1 Lysimachos met het portret van Alexander de Grote.

De munt is een Lysimachos met het portret van Alexander de Grote. Lysimachos was één van de opvolgers van Alexander de Grote. Lysimachus was veldheer geweest onder Alexander de Grote. Hij kwam succesvol uit de Diadochenoorlogen, en kroonde zichzelf tot koning van Westelijk Klein-Azië, Macedonië, Thracië en het noordelijker gelegen gebied tot aan de Donau. Enkele jaren later, in 281 voor Chr., stierf hij bij de zoveelste veldslag.

Direct moest ik denken aan al mijn bezoeken aan amateur-archeologen in de afgelopen decennia. Zij hadden mij talloze scherven, glas en stukken vuursteen laten zien. Zeker als jonge student hadden ze mij regelmatig getest door een 17^e eeuwse ketssteen te stoppen tussen dozen vol met vuurstenen pijlpuntjes, schrabbertjes en andere

werktuigen uit de vroege prehistorie. Ik was vast in de veronderstelling dat deze imitatiemunt de zoveelste test was. Dit bleek echter geenszins het geval: het ging om een bodemvondst - er zat zelfs nog wat zand aan - en de vinder had de munt niet gedetermineerd. Bovendien blijken er niet één maar twee van dergelijke munten op de vindplaats te zijn ontdekt; de tweede munt is in bezit van iemand anders.

Herkomst?

Hoe kwam een imitatiemunt van één van de opvolgers van Alexander de Grote in de Lottumse bodem terecht? Waarom was het überhaupt een imitatie?

Al in de Griekse en Romeinse oudheid, en ook in de middeleeuwen, werden munten vervalst en nageemaakt. Ook nu nog halen valsemunten allerlei toeren uit om geld na te maken. Hoe oud was deze imitatie dan wel? De metaalsoort van de Lottumse vondst klopte niet en het gewicht was veel te laag, twee duidelijke kenmerken van een vervalsing. Dankzij het Romeinse wegennetwerk konden materialen en mensen zeer snel kris-kras door het Romeinse Rijk worden vervoerd en verhandeld, dus het was daarom best mogelijk dat een oudtijds munt op een Romeinse vindplaats was beland. Echter, op de vindplaats zijn geen Romeinse vondsten gedaan, en de ligging in een vrij nat, slecht ontwaterd gebied maakt de kans op Romeinse vondsten klein. Decennia van archeologisch onderzoek wijst uit dat met name Romeinen er toch wel van hielden om droge voeten te houden.

Deze gegevens, en nadere studie aan de munt zelf wijzen daarom uit dat het om een recente imitatie gaat. Hoe komt deze munt dan in Lottum terecht? De voormalige eigenaars van het perceel gingen naar verluidt wel eens naar Italië en Griekenland op vakantie. Wellicht hebben zij zich toen laten bedotten en valse munten van Alexander de Grote gekocht. Na verloop van tijd kunnen deze tastbare herinneringen zijn weggegooid of om andere redenen in de grond zijn beland, totdat ze weer werden gevonden. Beide exemplaren worden nog steeds zorgvuldig bewaard – ongeacht of het vervalsingen zijn.

MUIJSERS HANNES WORDT 100 JAAR IN 1926

Pim Bergs, Historische Kring Grubbenvorst-Lottum

Waar tegenwoordig de gemiddelde levensverwachting rond de 80 jaar ligt en het aantal inwoners van Nederland dat de gezegende leeftijd van 100 jaar haalt tegenwoordig meer dan 2000 bedraagt, was dit in het begin van de 20^e eeuw wel anders. Met een gemiddelde leeftijd van 62 jaar was het uitzonderlijk als iemand de leeftijd van 100 jaar haalde. Een 100ste verjaardag werd dan ook groots gevierd en werd vrijwel in elke krant vermeld

Zo ging het ook met Johannes Hanssen, die ook wel Muijsers Hannes werd genoemd, naar zijn geboortehuis de boerderij Muijsershof in het Broekeind. Johannes vierde op 23 december 1926 zijn honderdste verjaardag en was hiermee op dat moment de oudste inwoner van Limburg. Zijn 100e verjaardag werd met een groots dorpsfeest gevierd en enkele kranten maakte een “sfeerverslag” van de feestelijk-

heden waardoor we een mooi beeld krijgen van deze bijzondere dag.

Om het heugelijke feit groots te vieren werd er een heus feestcomité opgericht en zegden alle Grubbenvorster verenigingen hun medewerking toe. Kosten nog moeite werden gespaard om het dorp een feestelijk aanzien te geven. Bijna alle huizen hadden de vlag uithangen en aan de toegangswegen en het begin van de Dorpstraat waren erebogen opgericht. In de Dorpsstraat waren allemaal boompjes neergezet die onderling met papieren slingers waren

Muysers Hannes met zijn vrouw

verbonden. Ook het huis van Muijsers Hannes in het Broekeind was natuurlijk prachtig versierd.

Zoals bij vele feestelijkheden schoot de schutterij de dag in. Toen nog niet met de welbekende kamerschoten, maar met de schuttersgeweren werd er in de lucht geschoten. Hierna werd de 100-jarige in op tocht opgehaald voor een heilige mis ter ere van zijn verjaardag.

De honderd jarige bij het betreden van de kerk

Daarover schreef de krant: *“Heel het dorp liep te samen bij het opstellen van den optocht, waarin Joannes Hanssen — “oome Hannes” zeggen de dorpelingen — per kwistig versierde auto naar het lieve dorpskerkje werd gebracht.”* De auto werd begeleid door de ruitersclub, de schutterij en de harmonie. Ook de burgemeester Termeer en het volledige gemeentebestuur liepen mee. De optocht werd afgesloten door de burgerwacht. Bij de kerk aangekomen werd de 100-jarige, bijgestaan door enkele vrijwilligers, de kerk ingeleid. In een uitpuilende kerk werd een heilige mis opgedragen door de pastoor en professor Linssen, rector van het seminarie in Rolduc. Na de kerkdienst werd de jarige weer met dezelfde optocht naar huis gebracht. *“Onderweg knalden de geweren van de schutterij weer dat het een lust was*

en de harmonie blies 'n vrolijk deuntje." Nadat de stoet bij zijn woning was aangekomen volgden er vele toespraken, waaronder een van burgemeester Termeer, die hem namens het voltallige gemeentebestuur een wandelstok met zilveren knop aanbood. Nadat hij alle felicitaties in ontvangst had genomen werd iedereen door een neef van de jarige bedankt voor de warme woorden en de felicitaties. Muijsers Hannes was een beetje van slag door al die aandacht en zodra de mogelijkheid zich aanbood trok hij zich even terug om even een pijpje op te steken. Deze pijp was al vaak zijn troost geweest en bracht hem ook nu tot rust. Na een middagmaal ging het feest verder en werd er weer een optocht geformeerd. Dit keer voor een bezoek aan het klooster der Zusters Ursulinen. Ook hier nam hij de felicitaties in ontvangst. Nadat de eerdergenoemde neef iedereen nogmaals bedankte was het officiële gedeelte achter de rug. En terwijl Muijsers Hannes zich in zijn huisje terugtrok ging het feest in het dorp nog door tot in de late uurtjes.

Muijsers Hannes stond zo bekend om zijn pijpje dat hij op zijn 99e verjaardag van de Tegelse tabaksfabrikant Kreijkamp net zoveel pak-

Het feestcomité

jjes tabak kreeg als het aantal jaren dat hij telde. Het merk gebruikte een afbeelding van Hannes nog jarenlang als reclame. Ondanks al dat roken was Hannes nog in goede conditie. Zo was hij op 97-jarige leeftijd nog een loopwedstrijd aangegaan met een "groentje" van 80 jaar die hij met gemak versloeg. Vaak liep hij naar het dorp om daar een kaartje te leggen. Ook bezocht hij nog tot op late leeftijd elk jaar trouw de Horster kermis, de plaats waar hij ooit zijn vrouw Johanna van Rens had ontmoet. Ook zij behaalde een zeer respectabele leeftijd en het echtpaar vierde in

1924 nog hun diamanten bruiloft. Maar enkele maanden voor de 100ste verjaardag van Hannes overleed ze op 88-jarige leeftijd. Een verlies waar Hannes het moeilijk mee had en waardoor hij zich eenzaam voelde. Een maand na het feest, op 28 januari 1927, stierf Johannes Hanssen. Het feest van zijn honderdste verjaardag bleef bij vele inwoners van het dorp in het geheugen gegrift staan.

De harmonie, Schutterij en Burgerwacht staan klaar voor de optocht

De vakman voor het betere
glas- en schilderwerk

HERMKENS

GLAS- & SCHILDERWERKEN

Kijk voor meer informatie op www.hermkensschilderwerken.nl
of bel 0648782474

'DIE EENVOUDIGE BOERENMENSCHEN ZOUDEN ER NIETS VAN SNAPPEN'

Anton de Leeuw MA

Bij zijn inventarisatiewerk van het roerend goed in het Bisdom Roermond treft de auteur een opmerkelijke kruisweg aan in de kerk van de H. Theresia van het Kind Jezus te Kronenberg. In plaats van een traditionele neogotische kruisweg zien we hier veertien in moderne stijl geschilderde staties. Zij blijken ook nog eens gemaakt te zijn door een vrouw, die in de kunsthistorie pas laat enige erkenning heeft gekregen. Reden te meer om de kruiswegstaties van Adya van Rees-Dutilh aan een nader onderzoek te onderwerpen.

Inleiding

De neogotiek is de lijdende stijl bij de bouw en inrichting van de vele rooms-katholieke kerken die oprijzen aan het einde van de 19e en begin van de 20^e eeuw. Opdrachten voor kunstwerken worden dan ook veelal verstrekt aan gespecialiseerde werkplaatsen en kerkschilders die traditioneel, op ambachtelijke wijze in deze stijl werken.

Het atelier van de beroemde Roermondse architect Pierre Cuypers (1827-1921) is daarvan een sprekend voorbeeld. Echter, binnen en buiten kerkelijke kring neemt de kritiek op de overheersende invloed van de neogotiek toe. Dat leidt in de loop van de 20^e eeuw tot opdrachten aan vrije, autonome kunstenaars voor het uitvoeren van kunstwerken, die bedoeld zijn om het interieur van kerken te verfraaien.

Afb. 1. Neogotische kruiswegstatie uit onbekende werkplaats, ca. 1920, olieverf op zink, 60 x 60 cm, H. Nicolaaskerk Broekhuizen.

De kruisweg

De kruisweg dient in elke parochiekerk aanwezig te zijn. Zij bevat veertien staties die het lijdensverhaal van Christus weergeven, beginnend met de terdoodveroordeling en eindigend bij de graflegging.¹ De traditionele neogotische kruisweg kenmerkt zich door een decoratieve dienstbaarheid, gecontroleerde dramatiek, natuurgetrouwe weergave van personages in een historiserende omgeving en een 'waardige' uitbeelding van Christus. De kerkelijke autoriteiten hechten veel waarde aan het 'katholieke decorum'.² De kritiek daarop richtte zich met name op de artistieke kwaliteit van deze kruiswegen: goedkope seriematige reeksen met 'zoete' en geïdealiseerde afbeeldingen, die massaal uit de werkplaatsen kwamen. Zouden opdrachten voor zelfstandig werkende kunstenaars niet voor een wending kunnen zorgen als antwoord op dit 'atelierwerk'? ³

'14 Statieschilderijen geteekend C. van Rees', de kruisweg voor de kerk in Kronenberg

Rector Joseph Kessels (1895-1969) kiest voor zijn nieuw te bouwen kerk in Kronenberg voor de traditionele en liturgische bouwstijl van de bevriende architect H.W. Valk (1886-1973). Na de voltooiing van het gebouw in 1932 gaat hij op zoek naar kunstenaars die een bijdrage kunnen leveren aan de inrichting. Al blijft ook hier de liturgie het uitgangspunt, hij kiest nadrukkelijk niet voor de 'zoetsappige en overdadige vormen' die de vele neogotische kerken sieren.⁴ Kessels gaat mee in de vernieuwende tendens om zelfstandige kunstenaars uit te nodigen voor verfraaiing van het interieur. Hij verstrekt opdrachten aan geaccepteerde, moderne kunstenaars als René Smeets (1905-1976) en Charles Vos (1888-1964). De actieve rol die hij hierbij inneemt door zijn persoonlijke contacten met de betreffende kunstenaars, is overigens afwezig bij de verwerving van de kruisweg. De veertien staties van Adya van Rees-Dutilh (1876-1969) worden hem in 1931 geschonken door Valk en in dank aanvaard.⁵ Later lezen we meer over de aanschaf en de receptie van dit werk. Om ons een beeld te kunnen vormen van wat Kessels in handen kreeg, onderwerpen we de eerste statie van de kruisweg, *Christus wordt ter dood veroordeeld*, aan een meer gedetailleerde beschouwing:

Afb. 2. Adya van Rees-Dutilh, statie 1 Christus wordt ter dood veroordeeld, 1932, olieverf op doek, 87 x 66.5 cm, H. Theresiakerk Kronenberg.

Centraal in de voorstelling staat Christus, het hoofd licht gebogen en de ogen terneergeslagen, de handen voor Zijn magere lichaam gevouwen. Hij staat op blote voeten en is gekleed in een lang rood gewaad dat tot de enkels reikt. De nimbus om Zijn hoofd benadrukt de heilige status. Zijn serene en ingetogen houding contrasteert met de norse blik van het personage dat achter Hem staat en Hem zojuist de mantel heeft omgehangen. Door de beenbeschermers, sandalen en helm herkennen we deze als een (Romeins) soldaat. Rechts in het tafereel zit een figuur op een verhoging in een imposante zetel. Door de 'hoge' positie en de toga

waarin hij is gekleed, identificeren we hem als Pilatus. Hij wordt weergegeven op het moment dat hij zijn handen wast boven de schaal, die hem door een jonge dienaar wordt aangereikt. Hij kijkt met een ietwat verbaasde, onverschillige blik naar Christus. Deze hoofdpersonen zien we ook op het neogotische voorbeeld, maar de artistieke vormgeving verschilt aanzienlijk:

Op het schilderij van Adya van Rees torent de soldaat machtig en bedreigend boven de figuur van Christus, die daardoor nog fragieler en hulpelozer oogt. De anatomische proporties van de personages zijn niet natuurgetrouw weergegeven en maken een ietwat onbeholpen indruk. Zie maar eens hoe het hoofd van de soldaat op diens lichaam staat en diens verwrongen houding. De afhangende schouder van Christus bevindt zich erg laag en de armen zijn te lang. De dienaar staat in een onmogelijke positie achter Pilatus, die op het puntje van zijn zetel lijkt te zitten. De lijnen van het interieur tonen een onjuist perspectief. De gezichtskenmerken zijn summier uitgewerkt en met slechts enkele lijntjes aangegeven. Er is gebruik gemaakt van

grote kleurvlakken en het geheel maakt een schetsmatige indruk met weinig detaillering. De voorstelling lijkt direct en zonder gedetailleerde voorstudie of ondertekening uitgevoerd te zijn. De verf is dun en mager opgebracht hetgeen het vluchtige karakter nog versterkt. Het kleurenpalet is beperkt en sober: rood, wat grijsblauw, een keur aan bruin-tinten en zwarte contourlijnen. De dreigende soldaat schuift de machteloze Christus naar voren en de 'onschuldige' Pilatus kijkt toe. De expressionistisch vertekende, figuratieve stijl die Adya in dit schilderij toepast, is kenmerkend voor het werk van een aantal moderne kunstenaars tijdens het interbellum.⁶ Het schilderij is rechtsonder gesigneerd met 'C. van Rees'; wie was deze kunstenaar?

Adya van Rees-Dutilh, een meesterlijke vrouw.

Afb. 3. Portretfoto van Adya van Rees-Dutilh, onbekende fotograaf, ongedateerd, foto: RKD Den Haag.

Afb. 4 Adya van Rees-Dutilh, Portret van Otto van Rees, 1903-1904, potlood en krijt op papier, 50 x 32.5 cm, Centraal Museum Utrecht.

Adriana (Adya) Catharina Dutilh wordt op 7 juni 1876 geboren in een welvarende Rotterdamse koopmansfamilie. In Brussel krijgt zij van 1896 tot 1900 een gedegen schilder- en tekenopleiding op het atelier

van Ernest Blanc-Garin (1843-1916), een gerenommeerd kunstenaar. Naast het omgaan met diverse materialen verfijnt zij haar tekenstijl.

Zij verkeert in links-libertijnse kringen en gaat omstreeks 1900 wonen en werken in de alternatieve en idealistische Landbouwkolonie van de Internationale Broederschap in Blaricum. Ze ontmoet er de jonge Otto van Rees (1884—1957), zoon van de oprichter van de kolonie, met wie ze – zeer tegen de zin van haar familie – een relatie krijgt. In haar dagboekbrief van oktober 1904 verzucht zij:

‘(...) me moeder, terwijl ze zich schaamt over mij, over me zus, oover de heele kliek zoals ze zegt waar wij mee om gaan!! (...) dat zij leeft in zoo’n kleingeestige kring van menschen, die jij je haast niet kunt voorstellen, ik wel, ik kom er uit, verfoei ‘t, misschien overdreven sterk omdat ik daarin geboren ben (...) ‘k heb haar gezegd, de heele wereld mag weten van ons samen zijn, ons samen leven, ons samenwonen, dat wij zullen tonen wat liefde is, (...)’.⁷

Het vrijzinnige kunstenaarsstel gaat naar Parijs waar zij op 8 december 1904 de volgende annonce in het tijdschrift *Vrede* plaatsen:

‘Vrienden! Hierbij deelen wij u mede, dat wij, O. VAN REES en A. DUTILH, een vrij huwelijk zijn aangegaan. Parijs, Dec. 1904.’⁸

Gezamenlijk storten zij zich in het flamboyante nomadenleven van reizen, werken en exposeren en zij verzamelen interessante mensen om zich heen. Overal waar zij verblijven bouwen Adya en Otto een indrukwekkend netwerk op van kunstenaarsvrienden. In Parijs raken zij bevriend met kunstenaars als Pablo Picasso (1881-1973), Juan Gris (1887-1927), George Braque (1882-1963), Kees van Dongen (1877-1968) en Piet Mondriaan (1872-1944). Die laatste schildert een prachtig portret van Adya.⁹ De fauvist Van Dongen zal hen regelmatig blijven bezoeken in Fleury-en-Bière, in de buurt van het schildersdorp Barbizon, waar het echtpaar een woning betreft. En als zij na 1914 voor langere tijd naar Ascona (Zwitserland) verhuizen, bouwen zij ook daar nauwe contacten op met avant-gardekunstenaars. Samen met onder andere Hans Arp (1886-1966) en Otto Freundlich (1878-1943) vormen ze de voorhoede van de Dada-beweging, waarin ze in de periode 1916-1920 actief betrokken zijn. Aldus participeert het echtpaar

Van Rees de eerste decennia van de 20^e eeuw volop in de contemporaine moderne kunstbewegingen: het Duitse expressionisme, fauvisme, kubisme en dada!

Naast tekenen, schilderen en het maken van illustraties, affiches en collages, legt Adya zich na de geboorte van dochters Aditya (1906) en Magda (1910) vooral toe op wandtapijten en broderies.¹⁰ Zij exposeert haar abstraherende en soms kubistisch aandoende werk regelmatig, onder andere in Rotterdam, Amsterdam, Berlijn, Parijs en New York. Zij is een van de eerste Nederlandse kunstenaars, die volledig abstracte werken maakt. Veel werk is helaas verloren gegaan en in de schaduw van haar meer bekende echtgenoot Otto krijgt Adya lange tijd niet de waardering die zij verdient. Pas in 2019 wordt zij uit de vergetelheid gehaald en nadrukkelijk als belangrijke vrouwelijke 20e-eeuwse avant-gardekunstenaar gepresenteerd. Zij is dan één van de 'meesterlijke vrouwen' in de gelijknamige tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Schiedam.¹¹

Afb. 5 Adya van Rees-Dutilh, *Fantômas*, 1914, houtskool en potlood op papier, 32.8 x 27.5 cm, Centraal Museum Utrecht.

Naast de explosieve artistieke ontwikkelingen vinden in hun persoonlijke leven tussen 1914 en 1919 een aantal ingrijpende gebeurtenissen plaats: Otto wordt na de uitbraak van de Eerste wereldoorlog naar Nederland teruggedroepen voor militaire dienst, Adya bekeert zich in 1914 tot het rooms-katholieke geloof, zoon Jean-Luc wordt geboren (1917), het echtpaar is door de oorlog langere periodes van elkaar verwijderd en het gezin komt in financiële nood. Op 6 november 1919 voltrekt zich het ultieme drama als het gezin betrokken is bij een zwaar treinongeluk. Hun 13-jarige dochter Aditya komt hierbij om het leven en Otto raakt zwaargewond. Het

psychisch en fysiek ontwrichte gezin vertrekt naar Nederland en verblijft in Oosterhout. Vooral Adya heeft behoefte aan troost, die zij zoekt in het geloof en vindt bij de paters van de St. Paulusabdij.¹²

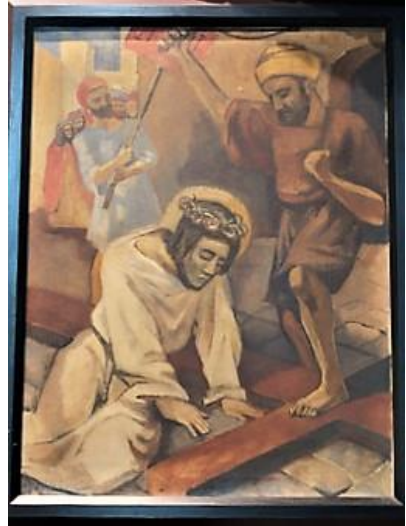
De familie vestigt zich nu voor langere tijd in Nederland, na Oosterhout (1919-1923) tot 1926 op het Klein Kasteel te Deurne.¹³ Ook hier zetten zij hun bohémienachtig bestaan voort en openen hun huis voor kunstenaars, schrijvers, dichters en intellectuelen uit binnen- en buitenland. Vanuit Parijs komen de beeldhouwers Ossip Zadkine (1890-1967), Moisej Kogan (1879-1943) en de schrijver Charles Albert Cingria (1883-1954) over. Uit Nederland vinden onder andere de kunstenaars Joep Nicolas (1897-1972), Matthieu Wiegman (1886-1971), Charles Eyck (1897-1983) en Charles Vos hun weg naar het Klein Kasteel, evenals de schrijver Albert Kuyle (1904-1958; ps. voor Louis Kuitenbrouwer) en de dichter, criticus Jan Engelman (1900-1972). De legendarische Deurnese dorpsarts Hendrik Wiegersma (1891-1969) raakt door het echtpaar Van Rees zó geïnspireerd dat hij besluit te gaan schilderen. Via hun huisvriend schrijver, dichter Pieter van der Meer de Walcheren (1880-1970) worden Otto en Adya betrokken bij de oprichting van het progressief-katholieke tijdschrift *De Gemeenschap* (1925). Ondanks deze indrukwekkende vriendenkring en intensieve culturele activiteiten ondervindt Adya het Deurnese milieu als burgerlijk en bekrompen.¹⁴

Aldus breekt weer een tijd van reizen en verhuizen aan. Het gezin vertrekt in 1927 naar Brasschaat (bij Antwerpen) en gaat vervolgens naar Losone (bij Ascona) en Parijs (1929-1933), tussen welke steden zij heen en weer blijven reizen. In Parijs komen ze in contact met de constructivistische kunstenaarsbeweging *Cercle et Carré*, die naar een nieuwe vorm van abstractie zoekt en waarmee vooral Adya zich theoretisch verwant voelt. Zij schrijft in het eerste nummer van het gelijknamige tijdschrift: 'In de kunst moet men zich voor alles verbinden aan het grondbeginsel dat de constructie er net zo noodzakelijk voor is (zichtbaar of voelbaar) als de voet voor het menselijk lichaam.'¹⁵ In haar eigen werk echter keert ze, zoals veel contemporaine kunstenaars, steeds meer terug naar een minder vertekende werkelijkheid.

Otto, die door kerkelijke opdrachten als kunstenaar vaste voet aan de grond krijgt in Nederland, pendelt nu regelmatig. In 1935 ontmoet hij de schilderes Micha Landt (1912-1954; ps. voor Manna Smitt).

Afb. 6 Adya van Rees-Dutilh, *Dieu Avertit* (God waarschuwt), 1929, jute en wol, 234 x 190 cm, Textielmuseum Tilburg.

Afb. 7 Adya van Rees-Dutilh, 1932, *statie 9 Christus valt voor de derde keer onder het kruis*, olieverf op doek, 87 x 66.5 cm, H. Theresiakerk Kronenberg.

Zij krijgen een relatie die tot 1951 zal duren en Otto breekt met Adya.¹⁶ Deze weigert herhaaldelijk de scheiding en verblijft wisselend in Frankrijk en Zwitserland, waar zij door de uitbraak van de Tweede Wereldoorlog noodgedwongen – afgescheiden van haar dochter – met haar zoon Jean-Luc moet verblijven. Na de oorlog komt Adya terug naar Nederland, waar ze op verschillende adressen zal blijven wonen. Haar oude idealen heeft ze dan al langere tijd achter zich gelaten.¹⁷ Ze maakt nog een aantal figuratieve wandtapijten en broderies, vaak met religieuze thema's, maar haar gezichtsvermogen gaat achteruit. Otto komt in 1951, als zijn relatie beëindigd is, weer bij haar wonen. Hij overlijdt in 1957 ten gevolge van een noodlottig ongeval en Adya woont de laatste jaren van haar leven bij familie en vrienden. Zij sterft op 11 oktober 1959 in Utrecht.¹⁸ Haar werk bevindt zich in gerenommeerde musea als het Kunstmuseum Den Haag, het Centraal Museum in Utrecht en het Textielmuseum te Tilburg. Tijd om terug te keren naar de bijzondere kruisweg in Kronenberg.

‘Of daarvan nog iets geschikts gemaakt kan worden?’

In 1932 vraagt rector Kessels aan de bisschop om de machtiging voor de nieuwe kruisweg en de zegening van de kruisjes die hiervoor nodig zijn.¹⁹ Er lijkt vervolgens niets aan de hand te zijn, maar in de jaren daarna spelen er een aantal opmerkelijke kwesties rond de kruisweg. De aanvankelijke dank slaat om in irritatie. Het lijkt erop dat Kessels in de veronderstelling verkeerde dat de kruiswegstaties uitgevoerd zouden zijn door de – dan reeds gerespecteerde – kunstenaar Otto van Rees. Dat lijkt naïef als we kijken naar de signatuur op de schilderijen: ‘C. v. Rees’ en ‘C. v. Rees-Dutilh’.²⁰ Kessels vraagt in ieder geval om opheldering bij architect Valk. Deze geeft inderdaad toe dat de kruisweg geschilderd is door de vrouw van Otto, maar ‘op zoodanige wijze onder leiding van Otto dat ’t werk gerust van Otto mocht genoemd worden’.²¹ De rector is van dit antwoord niet gecharmeerd. Daar komt bij dat de Firma Borzo & Zn uit Den Bosch hem in 1933 stevig aanmaant voor de betaling van het inlijstwerk, waarop Kessels duidelijk maakt dat ze daarvoor toch echt bij Valk moeten zijn.²² Als vervolgens ook nog de Benedictijner pater André Beekman (1888-1976) ongezouten kritiek levert op de kruiswegstaties, lijkt de maat vol.²³ Er moet iets met de staties gebeuren en hij vraagt raad aan anderen.

In een uitgebreide correspondentie uit 1934 tussen Kessels en de priester-kunstenaar Jean Adams (1899-1970), die zijn brieven amicaal ondertekent met ‘Sjang’, wordt er gezocht naar een oplossing. Adams twijfelt of er nog iets van gemaakt kan worden en pleit voor ‘omschilderen’. Dat is echter een tijdrovend en duur karwei en hij stelt dan ook het volgende voor: ‘Laat eenvoudige tekeningen maken en hang die op. Ik ben bereid om je 14 tekeningen te maken als kruisweg: met een enkel kleurtje erin’. Kosten zijn maar 25 gulden per tekening. Kessels gaat niet op dit aanbod in, maar neemt wèl de suggestie over om contact op te nemen met Otto van Rees om te kijken of deze iets aan de staties kan doen. Adams heeft daar overigens zijn twijfels over: ‘(...) of ’t mogelijk is dat hij de inspiratie zijner vrouw zal doorvoeren?’²⁴

Op 30 mei 1934 krijgt Kessels antwoord van Van Rees op een brief van enkele dagen ervoor. Allereerst spreekt Otto zijn verbazing uit over de kruisweg, waarvan hij helemaal niet wist dat die in Kronenberg terecht was gekomen. Niet verwonderlijk als we weten dat in die periode de relatie tussen de beide echtelieden letterlijk en figuurlijk zeer afstandelijk was. Er komt ook enige opheldering over het ontstaan van de kruisweg. Deze was blijkbaar in opdracht geschilderd voor een missionaris van de Benedictijnerabdij in Oosterhout, het klooster waarmee Adya warme banden onderhield na het dramatische verlies van haar dochter. Hoe de kruisweg vervolgens in handen is gekomen van Valk, is vooralsnog onbekend. Mogelijk had hij als architect banden met de kloosterorde. In de brief benadrukt Otto de autonome rol van zijn vrouw: '(...) dat ik voor dit volstrekt zelfstandig door mijn vrouw gemaakte werk geen artistieke verantwoordelijkheid kan en mag dragen.' Het is in het vervolg enigszins dubbelhartig dat hij in het werk toch de nodige 'euvels' constateert die tot een 'reparatie' nodigen. Later in een brief aan Adya prijst hij juist haar begaafdheid: 'Jij die meer talent hebt dan ik, die gemakkelijker werkt, met meer beslistheid, met meer phantasie, met meer studie en onderlegging. Die nummer een was op de academie, die al schilderes was toen ik nog in de bakkewagen zat'.²⁵

Otto stelt voor om de staties naar zijn atelier in Utrecht te halen en vraagt voor het werk, 'dat nu eenmaal niet van de gemakkelijkste soort' is, een honorarium van 600 gulden. Beter is nog om hem de opdracht te geven voor het schilderen van een nieuwe kruisweg! Vanwege de bijzondere omstandigheden is hij bereid om dit voor 75 gulden per afgeleverde statie te doen.²⁶ We kennen het antwoord van Kessels niet, maar feit is dat de kerk in Kronenberg zich nog steeds de bezitter van de kruisweg van Adya van Rees-Dutilh mag noemen. Een op zijn minst opmerkelijk en uit kunsthistorisch oogpunt belangwekkend kunstwerk.

- ¹ Decreet paus Benedictus XIV 1741, herhaald door paus Pius IX in 1871.
- ² B. van Hellenberg-Hubar. (2013). De genade van de steiger. Monumentale kerkelijke schilderkunst in het interbellum. Zutphen: Walburg Pers, 470.
- ³ A. de Leeuw. (2015). "U bent de reeder, ik de kapitein". De kruisweg tussen kerkelijke traditie en moderniteit. Tegelen: OU Masterscriptie Kunst- en Cultuurwetenschappen, 12-16.
- ⁴ Heemkundevereniging Sevenum (red). (2007). Kronenberg. Levend dorp. Sevenum: Van Lieshout, 115.
- ⁵ Ibidem, 107 en 115-125. In het eerste inventarisdocument van de Theresiakerk vinden we slechts een vermelding van de kruisweg, d.d. 28 februari 1934, parochiearchief H. Theresia Kronenberg, RHCL Maastricht, Archiefnummer 14.A003B, inventarisnummer 1131.
- ⁶ B. van Hellenberg-Hubar. (januari 2019). Monumentale kerkelijke schilderkunst (1890-1980). Amersfoort: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (online-artikel).
- ⁷ I. Lesparre (e.a.). (2005). Otto van Rees. Zwolle / De Bilt: Waanders b.v. / Van Rees Stichting, 21.
- ⁸ W. Enzinck (e.a.). (1975). Otto en Adya van Rees. Leven en werk tot 1934. Wychen: De Kleijn bv, 24. In 1909 trouwt het echtpaar als-nog voor de wet.
- ⁹ Ibidem, 78-79. Het portret uit 1912, 115x 88 cm, bevindt zich in het Kunstmuseum Den Haag.
- ¹⁰ Er zijn jaren na de geboorte van de kinderen dat Adya niet schildert. Het borduurwerk kan ze gemakkelijker combineren met het moederschap. Enzinck (e.a.) 1975, 17.
- ¹¹ Tentoonstelling 'Meesterlijke vrouwen. Tien avant-garde kunstenaars die je gezien moet hebben', 15 juni tot en met 8 september 2019 in Stedelijk Museum Schiedam.
- ¹² Lesparre e.a. 2005, 27. Otto laat zich in 1915 in Ascona dopen.
- ¹³ Enzinck e.a. 1975, 45.
- ¹⁴ Lesparre e.a. 2005, 33-35.
- ¹⁵ Ibidem, 257. Citaat Adya van Rees in: Cercle et Carré, 1, 15-3-1930.
- ¹⁶ Ibidem, 43-51.
- ¹⁷ Ibidem, 257.
- ¹⁸ M. Huiskamp. (september 2017). Dutilh, Adriana Catharina. In: Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland.
- ¹⁹ Brief Kessels aan Mgr. Schrijnen, d.d. 17 januari 1932, Parochie-archief Kronenberg in pastorie Sevenum, inventarisnummer/map K-80.
- ²⁰ De C. staat voor Catharina, de naam die Adya veelvuldig voor vrienden en bekenden gebruikte en waarmee ze haar werk signeerde.
- ²¹ Heemkundevereniging Sevenum 2007, 124.
- ²² Brief en nota firma Borzo & Zn aan Kessels, archief parochie Kronenberg, K-80.
- ²³ Brieven pater Beekman aan Kessels, archief parochie Kronenberg, K-78. Ook het citaat in de titel is van hem afkomstig, in: Heemkundevereniging Sevenum 2007, 124.
- ²⁴ Brieven, ongedateerd maar op grond van inhoud te plaatsen in 1934, Adams aan Kessels, archief parochie Kronenberg, K-80.
- ²⁵ Otto van Rees aan Adya, 7 mei 1940, in: Lesparre e.a. 2005, 51.
- ²⁶ Brief O. van Rees aan Kessels, d.d. 30 mei 1934, archief parochie Kronenberg, K-80.

Voortdurend op zoek naar het beste voor onze klanten!

Wij zijn...

Harrie van Vugt

Arno van de Griend

Marco Hesen

Daniel van Soest

Jan van de Venn

Anneke Loonen

**Maashuys
Makelaardij**

0485 336549

info@maashuysbv.nl

www.maashuysbv.nl

TAXATIES - AAN EN VERKOOP - AGRO HERBESTEMMING

WAT GEBEURDE ER MET DERK VAN ASSEN IN DE SCHADIJKSE BOSSEN?

Wiel Steegs

In INFO LGOG nr. 62 van maart 2020, schreef Wiel Steegs een artikel over Derk van Assen (1891-1943) en de gebeurtenissen in de Schadijkse bossen in Meterik. Onderstaande bijdrage is een vervolg.

In de 2e Wereldoorlog vond Op de Schaak een bizarre gebeurtenis plaats. Kort na het einde van de oorlog werd pas duidelijk wat hier had plaatsgevonden. Jeu Jenniskens uit Meterik, die 15 jaar oud was in 1943, raakte hier toevallig bij betrokken. Een ervaring die hij de rest van zijn leven niet zou vergeten.

Nu, meer dan 77 jaar later, heb ik dit verhaal kunnen reconstrueren aan de hand van gesprekken die ik had in 2021 met jongere broers van Jeu, en processen-verbaal uit 1946 opgemaakt bij het politie onderzoek. Gezien door zijn ogen wordt beschreven wat Jeu meemaakte op 14 september 1943 en 19 juli 1946.

Dinsdag 14 september 1943

Afb. 1 Jeu Jenniskens
1928-1998

Die dag moest Jeu naar hun akker aan de Bovenste Hei. Eerst naar de Boerenbond in Meterik zaaigoed en kunstmest laden. Daarna reed hij de Houtweg in die hem naar de overkant van het Molenveld bracht. Toen hij bij de bosrand rechtsaf sloeg de Gusseweg in meende hij, ver weg in de bossen vóór hem, een schot te horen dat uit een pistool of een geweer werd afgevuurd. Hij schonk er geen aandacht aan. Ongeveer halverwege het Gusseveld, draaide hij linksaf. Een eind verder ging hij rechtsaf, richting Nieuwen Dijk. Daar stapte plotseling een Duitser in uniform vóór hem de weg op. Het paard stond meteen

stil. Jeu schrok hevig. Hij voelde zijn hart kloppen in zijn keel. Zou hij nu gevangen genomen worden en naar Duitsland moeten voor de Arbeitseinsatz? Maar daar was hij met zijn 15 jaar natuurlijk veel te jong voor.

De Duitser beval hem zijn paard uit te spannen en mee te komen. Ze liepen een pad in met veel los zand, de hei op. Daar stonden, bij hun auto, nog twee Duitsers in uniform. De auto zat muurvast in het mulle zand. Nadat hij met zijn paard de auto los getrokken had, bedankten de Duitsers hem voor zijn hulp. Een van hen stopte wat kleingeld in de borstzak van zijn overall. Helemaal beduusd van het voorval vervolgde hij zijn weg richting hun akker, waar hij aan het werk ging. De schrik van de ontmoeting met de Duitsers werd een beetje minder in de loop van de dag. Laat in de middag reed hij via de Silvesterweg en de Meteriksche Baan terug naar huis. Toen hij het paard op stal gezet had en hij zich moest bukken om haver te scheppen uit de “hekselkist”, rolde het kleingeld uit de zak van zijn overall. Het voorval van die morgen stond ineens weer scherp op zijn netvlies. Aan tafel, bij het avondeten, hoorde hij wat er die dag in Meterik gebeurd was. Duitsers hadden Piet Ambrosius en pastoor Van Haeff meegenomen. Maar..... wat hadden die drie Duitsers die morgen al zo vroeg te zoeken gehad in de Schadijkse Bossen? Het antwoord op die vraag kreeg Jeu pas bijna 3 jaar later.....

Vrijdag 19 juli 1946

Tegen de avond kwam er een politieman bij de boerderij van Jenniskens. Hij vroeg of hier de jongen woonde die 3 jaar eerder in september 1943 in de Schadijkse Bossen met zijn paard een in het zand vastgeraakte auto van de Duitsers had losgetrokken. Toen Jeu dit bevestigde, vroeg de politieman of hij met hem mee wilde komen. In het bos stonden nog twee politiemensen te wachten en een man die hij meteen herkende. Het was de Duitser die bijna 3 jaar geleden geld in de zak van zijn overall gestopt had. Zijn kleren waren vaal en versleten. Het gezelschap zette zich in beweging. Jeu liep voorop. Even verder kwamen ze op een pad met los zand in de richting van stuifduinen. Na een aantal meters bleef Jeu staan. De Duitser keek een paar keer om zich heen en ging voorop lopen, verder de hei op. Even later stonden ze aan de voet van één van de stuifduinen. Tegen de

helling groeide een kleine eik. De Duitser zei dat op deze plek Derk van Assen was doodgeschoten en begraven. Het begon al te schemeren. De politiemannen bedankten Jeu voor zijn hulp. Tot zover het verhaal van Jeu Jenniskens.

Afb 2. Bloemstuk bij 77 jaar bevrijding
Meterik op 23 nov 2021.

De volgende morgen, zaterdag 20 juli 1946, werd op de door Richard Nitsch (voormalig lid van de Sicherheits-Dienst van de SS) aangewezen plek, na enig graafwerk door drie gemeentewerkers, een lichaam gevonden. Dokter Lambert van de Meerendonk gemeente-arts van Horst, verrichtte de schouw op het in ontbinding verkerende lichaam. Enkele mensen die Derk goed gekend hadden en opgeroepen waren voor identificatie, verklaarden dat dit het lichaam van Derk van Assen moest zijn.

Daarna werd het lichaam naar het lijkenhuisje bij het ziekenhuis van Horst gebracht. Ook een tandarts uit Maastricht die op 22 juli werd opgeroepen om het gebit te vergelijken met de gegevens in zijn dossier, verklaarde dat dit het lichaam van Derk van Assen was. Op 23 juli hebben drie broers van Derk, die daartoe waren opgeroepen, verklaard dat dit het lichaam van hun broer was. Op 25 juli 1946 heeft in Hasselt (Overijssel), de geboorteplaats van Derk, onder grote belangstelling, zijn herbegrafenis plaatsgevonden. **De aanwijzingen van Jeu Jenniskens hebben er toe geleid dat het lichaam van Derk van Assen gevonden kon worden. Hierdoor hoort Derk niet bij de talrijke slachtoffers van geheime executies van wie de lichamen nooit werden teruggevonden.**

Museum Oorlog in de Peel

In museum Oorlog in de Peel is een tentoonstelling ingericht met de titel: "Wat gebeurde er met Derk van Assen 1891-1943 in de Schandijkse Bossen bij Meterik?".

Hierbij is gebruik gemaakt van het uitgebreide archief van familie Van Assen, een historische kaart van het kadaster, foto's van familie Jeniskens en andere historische bronnen. Via een topografische kaart van 1943 kunt U de route volgen die Jeu op 14 september van dat jaar aflegde met paard en wagen. Ook zijn in de tentoonstelling: locaties, personen en gebeurtenissen ter plaatse, gevisualiseerd met oude en recente foto's.

Museum Oorlog in de Peel is momenteel nog gesloten wegens een grote verbouwing. Het museum wordt geheel vernieuwd. In de loop van 2022 zal de heropening plaatsvinden. Via de media wordt dit nog bekend gemaakt, evenals de openingstijden voor bezoekers. U vindt er veel spullen en persoonlijke verhalen over de 2e Wereldoorlog. Hier in de Peel en aan de randen van de Peel had deze oorlog een enorme impact, ook op de plaatselijke bevolking. Dit museum is een initiatief van familie Pouwels, oorspronkelijk afkomstig uit America. Edie's vader is in de oorlog begonnen met verzamelen. Samen met zijn zoon Tom geeft Edie nu leiding aan een enthousiast team van klussers die van dit museum een uniek historisch panorama gemaakt hebben. Een bijzondere plek voor herinneren, herdenken en overdenken.

Stichting Oorlog in de Peel: Familie Pouwels, Swolgensedijk 13

5962 NP Melderslo. Telefoon: 06 22064358.

E-mail: oorlogindepeel@gmail.com Website www.oorlogindepeel.nl

HET AFGEBRANDE HUIS VAN “WILLEM BUUS”

Jörgen Dinnissen

Aan de Herenbosweg in Melderslo ligt een bosje met de resten van een paar muren. Uit ons onderzoek blijkt dat hier een huis gestaan heeft van de familie Bus-Schaap van 1922 tot 1973. In 1973 is het huis afgebrand en daarna niet meer opgebouwd.

Op de hoek van de Herenbosweg, het Peeldijkje en het pad richting de Eikelenbosserdijk in Melderslo ligt, sinds jaar en dag, een mysterieus bosje waar nog net wat stenen zichtbaar zijn van een bouwsel. Resten van een huis, schuur of ...? In het boek 'Melderslo 100 jaar' staat er het volgende onderschrift bij: “Herenbosweg hoek Peeldijkje. In jaren 1970 afgebrande woning van familie Kay Bus.” In dit artikel verdiepen wij ons in de achtergrond daarvan.

Jaar 2016. Resten van afgebrande woning van “Willem Buus” aan de Herenbosweg.

Volgens de 'Gemeente Horst. Nieuwe huisnummering ingaande 15 Maart 1948' woonde op 'A6' (oude adressering) of 'Eikelenbos 7' (nieuw): Wilhelmus Bus (zeg: "Willem Buus").

VOLGNUMM.	DEKLICHTINGNAAM		VOORNAMEN		JAAR VAN HET GEBOORTE		PLAATSE VAN GEBOORTE
	(Aanwezende van vrouw)		(Volgt geslacht)		(Jaar van het geboorte)		
3	2		3	4	5	6	7
1	Rus	Wilhelmus	st	1885	28 Oct	Wille	
2	Schaap	Anna Maria	v	1885	11 feb	Grootbuit	
3	Rus	Peter Hendrikus	st	1885	7 feb	Wille	
4	"	Paul Johannes	"	1885	25 Jan	"	
5	"	Russ	st	1885	7 Nov	Wille	
6	"	Johanna Catharina	v	1885	4 okt	Wille	
7	"	Fredericus Johannes	st	1885	4 mei	Wille	
8	"	Christina Jarwa	v	1885	14 Dec	"	
9	"	Alfredus	st	1885	27 Nov	"	
10	"	Janica Catharina	v	1885	4 mei	"	
11	"	Anna Catharina	v	1885	30 Dec	"	

Uit het bevolkingsregister blijkt dat op dit adres, sinds 1922, Wilhelmus Bus (Well 1882 – Weeze-Wemb D. 1973) woont met zijn vrouw Anna Schaap (Groesbeek 1895 – Melderslo 1962) en hun 8 kinderen en broer Louis Bus (Well 1900):

1. Peter geboren in 1918
2. Karel geboren in 1922
3. Johanna geboren op 4-7-1923 en een paar maanden later overleden
4. Wilhelmina geboren op 4-7-1923 en in 1924 overleden
5. Christina geboren in 1924
6. Aloijsius geboren in 1926
7. Maria geboren in 1928
8. Anna geboren in 1933 en een paar maanden later overleden

INFO februar 2022 № 66

heeft de familie Van de Pas in hun huis gewoond. Na de oorlog kwam de familie Bus-Schaap terug uit Duitsland en ging ze weer in hun eigen huis wonen. Op hun N.S.B.-verleden werden de gezinsleden niet echt aangekeken. Het gezin bezocht gewoon de kerk in Melderslo.

Hoe kwam de familie Bus in Melderslo terecht? We weten het niet zeker maar waarschijnlijk via de jongere zus van Wilhelmus. Zijn zus Wilhelmina Bus (Well 1896 – 1977 Horst) was getrouwd met Jan Thielen (1897 Horst – 1984 Horst). (De ouders van Wilhelmus en (Wilhel)mina zijn Peter Bus en Johanna Catharina Martens. Beiden zijn geboren in Well.) Het gezin Thielen-Bus woonde in Melderslo een paar huizen verder, op 'Eikelenbos 7' (adressering na 1948).

Vader Wilhelmus Bus had een kleine gemengde boerderij en hield bijen. Zoon Karel (zeg: "Kaj Buus") was een handelaar in oude spullen. De "stiefbeen" van Horst. Kaj Bus (Well 1922 – Horst 1991) was getrouwd met Anna Wackertapp (1913 Leuth D. – 1994 Venlo). In het boek 'Een mens moet wat doen om niet te verkommeren' (1986) staat een mooi portret met foto's van hem. Kaj was aan zijn handen en voeten gehandicapt. Hij werd er in zijn jeugd om gepest als "kromme". Lezen en schrijven had hij nooit geleerd. Hij wist wel van aanpakken.

Het huis en de brand

Wilhelmus Bus overleed op 18-4-1973. Een paar weken na zijn dood brandt het huis af. Waarschijnlijk door brandstichting.

Jaar 1973. Foto bij krantenbericht.

Bevolking Melderslo formeert wachtploeg

(Van onze verslaggever). MELDERSLO –

Een groep inwoners van de Horster kern Melderslo is voornemens een wachtploeg in het leven te roepen. Aanleiding tot dit gisteren genomen besluit vormt de felle uitslaande brand in de nacht van woensdag op donderdag in een sinds enkele weken onbewoonde oude boerderij aan de Herenbosweg.

Sinds vorige week zaterdag zijn in Melderslo drie woningen door brand verloren gegaan. Zaterdagavond werd een gezin van vijf personen aan de Heuvelweg dakloos terwijl een dag later een leegstaande boerderij aan de Nachtegaallaan voor een groot deel uitbrandde.

Brommers

Temeer omdat buurtbewoners rond het uitbreken van de brand aan de Herenbosweg enkele brommers hebben horen wegrijden zijn verontruste inwoners van Melderslo de mening toegedaan, dat er een of meerdere brandstichters aan het werk zijn.

Ook bevelvoerder Van der Beele van de Horster vrijwillige brandweer meent het in deze richting te moeten zoeken. "Direct na aankomst heb ik de elektrische installaties gecontroleerd. Omdat deze nog volledig in tact waren is kortsluiting zonder meer uitgesloten."

Lichterlaaie

De brand aan de Herenbosweg werd woensdagavond tegen half twaalf door omwonenden ontdekt. Deze sloegen meteen groot alarm.

Toen de Horster spuitgasten ter plaatse arriveerden stond het woonhuis en bedrijfsgedeelte reeds in lichterslaai. Volgens bevelvoerder Van der Beele viel er dan ook weinig meer te redden.

De schade aan gebouw en inventaris, eigendom van de erven B., beloopt in de vele duizenden guldens. Men is tegen brand verzekerd."

De locatie

Volgens het bevolkingsregister woont de familie Bus-Schaap sinds 1922 op 'Eijkelenbosch A6'. Kennelijk hebben zij een nieuwe boerderij gebouwd want pas in 1927 staat er voor het eerst een huis op deze plaats.

Jaar 1927. Topografische kaart. Eerste vermelding van een huis op deze plaats.

Als we de luchtfoto uit 1944 vergelijken met die van 2021 zien we dat een deel van de “tuin” weiland geworden is.

Jaar 1944, RAF luchtfoto (links). Jaar 2021, luchtfoto.

Conclusie

Op basis van de geraadpleegde bronnen kunnen we concluderen dat van 1922 tot 1973 het huis met schuren – op jongere topografische kaarten worden ook andere bouwsels ingetekend – van “Willem Buus” en Anna Schaap aan de Herenbosweg gestaan heeft. In 1973 is dit huis afgebrand en nooit meer opgebouwd. Noch door de erfgenamen van Willem noch door anderen.

Bronnen

- 1) Bidprentjes van Bus (1882), Bus (1896), Bus (1922), Schaap (1895), Thielen (1897) en Wackertapp (1913).
- 2) Coopmans en Peeters, ‘Een mens moet wat doen om niet te verkommen’ (1986), 10-13.
- 3) Dinnissen, ‘Melderslo 100 jaar’ (2016), 599, 623-631.
- 4) Interview met Hay van Kuijck (geboren 1936) over de oorlogsjaren van de familie Bus-Schaap.
- 5) Regionaal Historisch Centrum Limburg, Toegangsnummer 12.011, Inventarisnummer 30, Aktenummer 29 en 36.

